

Jedan beogradski osvrt na "Zemlju krvi i meda".

Zahvaljujem se prof.dr Zoranu Ćirjakoviću na dopuštenju da na OKO prenesem njegov tekst iz beogradske "Politike"

Рат речима око Анџелининог филма је само наставак рата за Босну, последње у серији разгоревања врућег дејтонског примирја

Када сам са још девет гледалаца, четири униформисана лица и два оперативца у цивилу, који су вероватно послати да чувају офуцана и масњикава седишта од српског беса, ушао прошлог четвртка на премијерно приказивање филма „У земљи крви и меда” нисам очекивао повратак у 1988. годину.

Анџелина Џоли нам је понудила римејк „филма” који је Слободан Милошевић режирао крајем осамдесетих. Слике голоруких жена са децом у наручју послужиле су Слоби да створи илузије апсолутне невиности – Срба као вечних жртава које нису у стању да чине зло. И у Анџелинином сценарију главну улогу имају бебе које плачу и жене које бескрајно пате и очајнички вриште. Ту су и крволочне, безосећајне звери које их убијају. Само су у њеној верзији из 2011. ловина постали Бошњаци, а Срби бештије.

И реакције су сличне. Милошевић је уз помоћ приче о беспомоћним српским жртвама из тада последњег рата постао анђео „остатака закланог народа”. Анџелина је у Босни нашла „своје” жртве и љубав преживелих није изостала. Сарајевска премијера је имала нешто од еуфоричне атмосфере митинга из првих месеци антибиروقратске револуције. Нова бошњачка богиња послала је својој публици неке сасвим препознатљиве поруке: Ви сте мој изабрани народ. Ви сте једине жртве. Ви не можете да урадите ништа лоше. Ви сте невини као бебе.

Ту се не завршавају сличности између две себичне некрополитике. „У земљи крви и меда” је производ жеље једне моћне и утицајне особе да постане већа него што јесте. Дакле поново неко ко има огромне амбиције гради каријеру и поправља имиџ на балканским лешевима. Крајем осамдесетих то су били лешеви невиних српских жртава, а

данас се секси споменик хуманости и милосрђа гради од лешева недужних бошњачких цивила.

Зашто је то данас опасно? Рат за Босну није завршен. Њу је тешко замишљати. Ова крхка држава једина на Балкану нема националност и, што је овде много опасније, нема свог национализма. Бар пола њеног становништва не сматра да је она земља за њих. Рат речима око Анџелининог филма је само наставак рата за Босну, последње у серији разгоревања врућег дејтонског примирја.

Овај привидно љубавни филм је постао део борбе за историју. Њу више не пишу историчари. Они споро пишу, а и књиге су им предугачке и некако компликоване. Демократизовану историју која се лако вари, која је питка и логична, пишу медији и Холивуд. Састављају је естрадне звезде, ангажовани новинари и елоквентни јавни интелектуалци. То су обично људи које „воли камера” и који су претходно успели да позлате сопствене биографије.

Овдашње публике имају своје историје које постоје независно од ове глобалне инстант историје. Јер постоји бошњачка историја и постоји српска историја. То су две заокружене, завршене приче у којима нема шта да се дода. Сви све знају. Обе стране још једино траже благодатне арбитре, људе са стране који ће им рећи да је само њихова историја права историја. А ко ту може да замисли бољег судију од Анџелине?

Сасвим је неважно да ли је, пре него што је пресудила, разумела да се овде не ради о жртвама као појединцима или о много великим, па чак ни о убедљиво највећим жртвама. Овде се увек ради о „нама” као генетским жртвама. Речи „ми смо жртве” овде по правилу подразумевају да ми не само да нисмо него да не можемо да будемо злочинци.

Сем, можда, када убијамо да не би били убијени. „Никада више” овде значи никада више мом народу, а не никада више свим људима. Овде све метафоре добију националност. Зато Анџелинин филм на Балкану не може да постоји као метафора. То знају и Срби и Бошњаци. Зато је једни мрзе а други обожавају.

Сва балканска „никад више” подразумевају „још једном”. Нико овде није толико глуп да два пута иде на клање. То је била једна од првих Милошевићевих крвавих лекција. Али у

њој је, као и Анџелинином филму, било много тога тачног. Ни њен римејк није лош зато што приказује нешто што Срби-злочинци нису радили – све је то, на нашу срамоту, непријатно близу истини. Штавише филм би био фалсификат да је редитељка правила неки „пола-пола” баланс између жртава у Босни. Оно што је у њему опасно – и милошевићевски – је то што је српско-бошњачку кланицу осликала као 100 одсто српску, што није пустила да бар буде 99 према један. Ту се крије то болно неметафорично „још једном”.

Мучно је било гледати ту порнографију насиља. Нисам остао до краја филма. Ионако знам крај. Сећам се година расплета.

Предавач на Факултету за медије и комуникације, Београд

Зоран Ћирјаковић

Kratka biografija:

Zoran Ćirjaković je završio master studije iz oblasti međunarodnih studija na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Poslednjih godina najviše se bavi interkulturalnim komunikacijama, međunarodnim odnosima, globalizacijskim procesima i Podсахarskom Afrikom. Ćirjaković je prethodno bio novinar nedeljnika NIN i dugogodišnji dopisnik Newsweek-a i The Los Angeles Times-a iz bivše Jugoslavije. Povremeno je izveštavao sa balkanskih žarišta i za mnoge druge inostrane medijske kuće, uključujući NPR i BBC radio, The Washington Post, The New Republic i The Chicago Tribune. Pripremao je i vodio redovne spoljnopolitičke emisiju na Radio Beogradu i Radiju B92. Za domaće magazine izveštavao je iz zemalja Afrike, Azije i Latinske Amerike, uglavnom iz kriznih područja, uključujući Demokratsku Republiku Kongo, Pakistan, Nepal (tokom građanskog rata), oblast Kašmira, Liban, Burmu, Šri Lanku, Argentinu i Meksiko. U Herefordu, Velika Britanija, obučen je za izveštavanje iz ratnih i "neprijateljskih" okruženja. Kao gostujući predavač držao je predavanja na univerzitetima u Kembridžu i Kilu. Naučne radove je objavio u zbornicima "Kosovo: The Politics of Delusion" i "Terorizam". Saradivao je sa organizacijom Human Rights Watch na pripremi obimnog izveštaja o ratnim zločinima na Kosovu.